

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zopet korak naprej!

Blizu 1000 let Slovenci nismo imeli prav slovenskih mešnikov. Zapisniki kažejo še do l. 1700 med duhovščino katoliško zvečinama le nemška, italijanska ali furlanska imena. Le redko sejana so slovenska imena, zlasti na Štajerskem. Kmetski ljudje vzdihovali so pod tlako in raboto ter niso smeli svojih otrok dati šolati. Le če je kedaj kakov ministrant zmuznil v samostan in se usmilil kakemu menihu, priril je do knjig, učenja, izomike, mešništva, belega kruhca. Na bolje začele je vleči od l. 1750 naprej in glejte: sedaj je vsa duhovščina izgledno narodna. Nemškutarji med njo so bele vrane.

Uplivanje ovega napredka pa se uže veselo prikazuje na dan. Vsi dijaki slovenski ne morejo v bogoslovje in jim tudi treba ni. Odprta jim stoji pot na vse strani do boljšega kruha. Mnogo jih uže zahaja, in hvala Bogu, vedno več na visoke šole. To stori mogoče, da dobijo uradniške in sodnijske službe doma, Slovenci pa svojih ljudi v uradnice in sodišča. Ob enem spodrivajo se tujei, ki slovenščine ne umejo, se njej tudi pravilno privaditi nečejo, da pogosto mrzijo, sovražijo ter na vse kriplje delajo, da bi Slovence v staro temo in ničevost nazaj potisnoli in narodno uničili. Takšnim tujcem diši slovenski kruh a mrzi jim do slovenskih besed, do Slovencev.

Tukaj obrača se tudi na bolje. Uže davno je se ukazalo, da ne sme na Slovenskem se namestiti notar, ki bi ne znal slovenski. Uže davno se je ukazalo pri sodnijah slovenski uradovati, saj kedar potreba nanese. Naposled je člen 19. državnih osnovnih postav od l. 1867 razločno izrekel enakopravnost vseh jezikov. Toda pod nemško-liberalno prejšnjo vlado gledalo je se tukaj skoz prste. Sedaj je uže drugače. Notarji in advokati na Slovenskem znajo skoraj vsi dobro slovenski, deloma so naša slovenska kri in iskreni arodnjaki. S pomočjo vrlih poslancev dosegnoli lmo pa letos po hudej borbi zaželeno enakopravnost svoje slovenske govornice tudi pri sodni-

jah. Kakor je minister dr. Pražak zaukazal, tako se tudi godi: sodnije prejemajo slovenske tožbe in jih rešujejo slovenski, rabijo slovenske tiskovine, sploh Slovenci smo tukaj dosegnoli, česar nam je bilo potreba.

Sedaj pa stopamo še korak dalje. Potreba slovenskih notarjev, advokatov, koncipijentov, dalje slovensčine dobro zmožnih uradnikov, sodnikov rodi potrebo slovenskih srednjih šol, gimnazij, realk. Naši poslanci so to uže zahtevali, državni zbor je pritrnil. Toda naučni minister je odlagal do letos. Dalje odlagati pa ni mogel. Dne 22. julija 1882 štev. 10.820 zaukazal je, da se ima uže letos jeseni na gimnazijah v Ljubljani, Kranji in Rudolfovem na Kranjskem v prvih 4 razredih podučevati slovenski v vseh predmetih razven nemščine in grščine. Knjige nove tiskajo se marljivo n. pr. zemljepis, latinsko-nemški slovar, Fizika, Aritmetika, Mineralogija. Vse bo dotiskano do 15. septembra in dotični profesorji (n. pr. Celestin, Senekovič, Jesenko, Erjavec zaslužijo vso čast in hvalo Slovencev. S početkom šolskega leta 1882 dobimo toraj Slovenci prve gimnazijske razrede slovenske! Storjen s tem je velik korak naprej.

Kar se pa letos zgodi za Slovence na Kranjskem, to se bode vršilo v kratkem tudi v Gorici, Celovci, Celji, Ptuji in Mariboru. Brž ko se zaukaže slovenski podučevati, morajo priti slovensčine veči profesorji, a oni, ki tega ne znajo, pa lahko gredo na Nemško nazaj. Tako se znebimo nemško-liberalnih „kulturträgerjev“, ter zopet pripravimo domačinom nekaj belega kruha. Da pa velevažno reč pospešimo, treba je, da kmalu začne „Slovensko društvo“ delovati. Prosimo toraj, da se brzo in ubilo pristopa. Desterniški.

Govor slovenskega poslanca g. dra. Šuca v deželnem zboru štajerskem o „Schulverein-u“.

II. Reklo se je: Slovenci sami zahtevajo nemške šole. (Čujte! na levej.) Materin jezik znajo itak uže z doma in zbog tega hočejo Slovenci,

da se njih deca poučuje v nemškem jeziku. Znano mi je, da Slovence to hoče. (Čujte! na levej.) Pa zakaj hoče to? Ker je praktičen. (Čujte! na levej.) Če pride k sodnji, pošlje se mu nemšk poziv, znati mora nemški, sicer se kontumacira. (Ugovor. Klici: To nij res! na levej.) Prosim, gospoda, poziv, ki ga dobi, je nemšk, odlok, ki ga dobi, je tudi nemšk, nasprotnega mi v tem oziru ne boste dokazali. Razumljivo je tedaj, da kmet, kateremu je mnogo do odlokov oblastnij, želi, da njegovi otroci tak odlok vsaj čitati in razumeti zamorejo. Zakaj pa je bilo navdušenje toliko, ko se je zahtevalo, naj se uvede zopet slovenski jezik? Pri shodu v Slovenjem Gradci v 16. dan februvarija l. l. — pristaši Vaše stranke bili so navzočni — stavila se je meni samemu interpelacija, zakaj slovenski jezik še nij vpeljan, ker so me vender izvolili, da delam v tej zadevi. Jaz postopal sem takrat posredovalno.

Jako odurni so bili slučajji, o katerih se je govorilo. Jeden bil je kaznovan, ker nij držal obroka, katerega pa držati mogel nij, ker nij vedel, kaj pravi sodnijski odlok. Drugi izgubil je pravdo, ker nij storil potrebnih korakov proti razsodbi, katere nij umel itd. Če se tedaj zatrjuje, da hoče ljudstvo inace, ker je praktično, to nij resnično.

To ravno je žalostni „circulus vitiosus“, ali naopačni kolobar, v katerem se sučemo. (Poslanec Hackelberg: Da, istina!)

Naj se vender jedenkrat pri sodnijah in uradih prične z upeljavo slovenskega jezika in potem pridite čez 10 let in potem boste videli, da kmet znanja nemškega jezika za svojo deca ne smatra neobhodno potrebnega. (Smeh na levej.)

Prestopim zdaj k drugemu „circulus vitiosus.“ Gospodje, ki so zdaj v uradih, so večinoma uže v letih. Nikdar nijso imeli prilike, izobraziti se v slovenščini, zdaj pa naj bi takoj uradovali slovenski. Jaz imam srca dovolj, da jih zbog tega milujem.

Deželni glavar (poseže v besedo): Jaz bi gospoda poslanca prosil, da nekoliko zajezi svojega govora tok.

Poslanec dr. Šuc (nadajevaje): Sem skoraj pri kraji. To je tedaj drugi predmet prepira mej Vami in nami, jezik pri sodnijah in uradih. Če nam pripustite in omogočite, da se s Slovencem pri sodnijah in uradih ravna kot s Slovencem, povsod in brez izjeme, potem, gospoda bodemo drage volje prožili roko k spravi. Ne bomo Vam zavidali Vaših narodnih vspehov, mi spoštujemo nemški narod.

Reklo se je dalje, da nimamo knjig, ko je šlo za to, da se na pripravnišči v Ljubljani prednaša slovenski. To je zasmehovanje. Kako se morejo sploh zahtevati slovenske knjige, dokler se ne poučuje slovenski. Kdo naj piše take knjige?

Ali naj se pišejo za pisalno mizo ali pa za omaro za knjige? (Prav dobro! na desnej.)

Mari mislite, da je bilo takrat, ko se je uvedla nemščina na srednjih šolah in vseučiliščih, kaj nemških knjig? Do tedaj bile so knjige le latinske in pozneje še le nastale so nemške učne knjige; to je „petitio principii“, narobe svet, če se zahteva, najpred knjige, potem šola!

Za rabo v ljudskih šolah na Spodnjem Štajerskem izdala se je ravnokar knjiga in očitalo se je vladi, da je zopet priredila knjigo za Slovence. To nij dokaz dobrovoljnosti nam nasproti.

To so naše pritožbe; temu bi radi pridobili veljavo. — Dajte nam pred vsem pravico, mi je ne bodemo zlorabili. (Bravo! na desnej.)

Gospodarske stvari.

Grenki okus putra.

Grenkoba v mleku je jedna najhujših mlečnih napak. Ona ne daje le mleku neprijeten okus, ampak tudi vsem iz mleka napravljenim izdelkom kakor siru in v prvi vrsti putru.

Ta napaka se pokazuje v dveh podobah. V prvi zapušča mleko uže pokaženo kravje vime. Mleko v tem slučaju ni ravnomerno tekoče, ampak je gosto, nekako uže sirasto in dobi v kratkem času na površini žolte ali sivkaste pege in začne naglo gnjiti. V drugem je mleko, kadar vime zapusti, popolnem zdravo in dobro in še le ko nekaj časa stoji, začne se spridovati, katero spridovanje se v raznih podobah prikazuje, n. pr. da se prej kakor je prav, skisuje, da napravlja nepopolno in ne ravnomerno smetano, da poganja na površini mehurje in da dobiva na površini raznovrstne pege.

Vzroki teh mlečnih napak do zdaj še niso do dobra razjasnjeni. Prva napaka ima svoj povod v napačni krmi, v razpoloženji kravjega telesa in pa v nesnažnosti pri molži.

Razna krma zlasti ječmena slama, pleve, pokvarjena prga, zelna repa v preobilni meri kravam polagana napravljajo grenki okus v mleku.

Drugi napaki daje povod nesnažnost in pa razpoloženje mlečno. Toraj se zahteva najvestnejša snažnost pri molži ali dojbi, pri mlečnih posodah in mlečnih shrambah. Dobro je mlečne posode in rutice, skozi ktere se mleko preceja, z vrela klorovo vodo izpirati, mlečne shrambe vestno prezračevati in včasih tudi z zažganim žveplom vse živalske in rastlinske nesnage očiščevati.

Na konci bodi še omenjeno, da dobivajo nektare krave, ki so na stari dojbi ali molži, tudi grenko mleko. Tako postane potem tudi še drugo dobro mleko grenko.

Nasledki pokončavanja lesov.

S pokončevanjem lesov se ne le poškoduje celo narodno blagostanje, ampak tudi vsa nar-

dova moč in omika. Kajti le narodi, kateri imajo še kaj lesov, imajo tudi prihodnost ali bodočnost, ovi narodi pa, ki nimajo več lesov, nimajo tudi nobene bodočnosti. To spričuje zgodovina vseh časov, to kaže tudi vsakdanja skušnja. Toraj varujmo se nepremišljenega pokončavanja prekoristnega lesa, tam kjer ga še kaj je. Tam pa, kjer je kaj golega sveta, pridno svet pogojzdujmo.

Gnojnica in travnik.

O vročem in suhem poletnem vremenu ne kaže gnojnice po travniku razlirati, ker se le pre-rado primeri, da pognojeni prostori popolnoma izgoré. Pač pa je dobro malo pred dežjem ali pa ob dežji z gnojnico gnojiti. Najboljše pa je to v pozni jeseni ali pa po zimi na sneg. Tudi rano spomladi gnojnica travniku prav dobro dene.

Sadjerejsko društvo za spodnji Štajer.

Gosp. Dr. G. Ipavic, M. Kavčič, M. Ripšl, F. Kartin v Šentjurju na južni železnici, Mihael Vošnjak in F. Kapus v Celji, bodo osnovali tako društvo za našo milo domovino. Da se vresniči ta želja, napravijo omenjeni gospodje dne 15. avgusta t. l. popoldne ob 3. uri shod v Šentjurju na južni železnici. Obširnejšo povabilo donese prihodnja številka našega lista. Živijo! Le naprej za blagostanje naše domovine!

Hmelja ne bodo pridelali toliko in tako dobrega, kakor druga leta, ne pri nas, pa ne na Češkem, Bavarskem, Francoskem; na Angleškem je zelo z njim spodletelo; tukaj ga bode 400.000 centov premalo za upotrebovanje. Kder tedaj pri nas n. pr. v Savinjski dolini, imajo lep hmelj, ti ga bodo drago prodavali. Na to kaže tudi to, da se uže sedaj kupei iz Nürnberga in Zatiča oglašajo ter ponujajo po 300 mark (150 fl.) za 50 kilo.

Premiranje konj bode konjerejskega društva vodstvo oskrbovalo po uže navadnem načinu 5. septembra v Radgoni, 7. septembra v Ljutomeru, 9. septembra v Ptuj, 11. septembra v Žavci, 13. septembra v Sevnici; ako pa temu ministerstvo ne privoli, v Brežicah. Daril je pripravljenih za Radgono v znesku 447 fl., za Ljutomer 245 fl., za Ptuj 265 fl., za Žavec 444 fl., za Sevnico (Brežice) 275 fl. G. Anton Drobnič v Brašlovcah in okrajni živinozdravnik g. Reidinger v Celji sta povabljeni sprejeti okoliško zastopstvo za konjerejsko društvo v okoliški celjskem in vranskem.

Sejmi. 5. avgusta sv. Janž pod Arvežem Loka, Lemberg, sv. Miklauž pri Lipnici, Ptuj, 7. avgusta Marija Snežna v Slov. goricah; 7. avg. Kaniza, Maribor, Svetina, Ptuj.

Dopisi.

Iz Maribora. (Svečanost. — Nemšk koncipijent. — Schulverein. — Slovensko društvo.) Naš rezervni domači regiment

štef. 47 obhajal je svojo 200letnico, dne 1. avgusta v Franc-Jozefovej kosarni prav sijajno in veselo. Vojakom se je postreglo z vinom in mesom. Zvečer trlo se je ljudstva, da si ogleda ljudsko-vojaško veselico. — Prav smešno se je godilo v Konjicah še gotovo znanemu mlademu Kumerju pri bagatelnej obravnavi na tukajšnji sodnji desnega obrežja. Zoper Štefana Weberja v Ješencah vložil je g. dr. Dominkuš slovensko tožbo. Koncipijent g. Bežan pa vpraša zatoženca, če je tožbo razumel? Sem razumel, pravi Štefan Weber, saj pri nas v Ješencah le slovenski govorimo. G. Bežan na to obljubi, 2 meseca na poplačanje dolga počakati. Toda sedaj stopi g. Kumer, dr. Lorberjev koncipijent, zmes in pravi, da je on zastopnik Weberjev, pa tožbe ni razumel, ker je v njemu nerazumljivem jeziku pisana. Reklo mu se je, da to nič ne dene, če on slovenski ne zna. Na to vzame g. Bežan dovoljeni obrok nazaj in zahteva, naj sodnik Weberju naloži v 8 dneh plačati. Sodnik je tako tudi razsodil, g. Kumerja pa, ki je ugovarjal, da sprejemanje slovenskih tožeb še ni vsestranski določeno, kratko zavrnil, češ, da se v taka vprašanja sodnik ne spušča. Weber pa sklene po tej nesreči, nikoli več advokata iskati, slovenščine nevedčega. — Sedaj so mariborski „šulvereinarji“ segnoli v Hočko faro, nalovili v Razvanji nekaj podpisov in hajd, stavijo šolo ponemčevalnico. Po št. Iljskej fari pa lazi nek Šteflič okolo ter berači podpisov za nemško šolo, pa mu povsod dveri pred nosom zapirajo. Prav tako! V Kamci nadlegujejo sedaj mestni vinogradni posestniki par samostojnih posestnikov, naj podpišejo zahtevanja nemškega „Schulvereina“. Sploh to društvo čedalje nesramnejše rogovili in mir kali med Slovenci. Osnovano „Slovensko društvo“ se kmalu oglasi zoper nja! Do zadnje nedelje avgusta namerava sklicati prvi občni zbor.

V Mariboru, dne 31. julija. (Poročilo dijaškega semenišča.) V knezo-škofijsko dijaško semenišče za Lavantinsko škofijo je bilo v preteklem šolskem letu sprejetih 44 dijakov od druge do osme šole. Ker sta med letom dva izstopila, bilo je na konci leta 42 dijakov v semenišči. Napredovanje v učnih predmetih je bilo razmeram primerno, kajti od omenjenih 42 dijakov jih je 10 z odliko in 26 z enojko šolo dovršilo; 4 smejo po počitnicah poskušnjo delati, eden je čisto propal in eden zavoljo dolgotrajne bolezni ni bil izprašan. V 8. šoli so bili trije, ki zdaj prestopijo v bogoslovsko semenišče. Za bodoče šolsko leto bode 11 izpraznjenih prostorov, za ktere se naj skoz dotični farni ured na knezo-škofijski ordinarijat vsaj do 12. avgusta prošnje vložijo. Velečastiti dušni pastiri, ki sposobne dijake priporočujejo za sprejem, so prošeni, naj brez drugih ozirov najbolj na to gledajo, ali dijak kaže kaj poklica za duhovski stan, kajti brez te lastnosti ne more nobeden sprejet biti in tudi

ne dolgo v semenišči zdržati. — Kakor druga leta prejelo je dijaško semenišče tudi letos mnogo daril od prečastitih gospodov duhovnikov, za kar se vsem izreka najsrčnejša zahvala. Izmed posvetnih gospodov so letos semenišču sporočili rajni g. Katschthaler veliko uro za na steno, veliko omaro in več knjig in muzikalij; naj se jim za to ohrani blag spomin.

Iz Slovenskih goric. (Zdrava pamet pa Miheličeve peticije.) Šesti den meseca julija tekočega leta bode se v spomin jemal med stajerskimi Slovenci čez leta in leta z veseljem in pravičnim ponosom. Ta dan je namreč slavna učiteljska skupščina iz ormožko-ptujsko-rogačkega okraja, ne boječ se nikakve zamere, pogumno izrekla starodavno sicer pa itak nerado slišano resnico: v ljudskih šolah morajo se vsi predmeti v materinskem jeziku podučevati, in podučevanje tujega jezika je le samo zgubljen čas. Da se tak sklep nekim zagrizenim meščanom in našim bergušarskim nemčurčekom ne bode dopadal, prav dobro vemo; ali gorje! slovenskemu narodu in vsakemu poedinemu slovenskemu poštenjaku, če bi se nam dogodilo kaj takega, kar bi se take baže ljudem dopalo, kajti mi Slovenci nemamo hujših in nevarnejših sovražnikov kakor so oni zaslepljenci, ki rovajo proti nam s tem, da ne pripoznavajo lastnemu svojemu jeziku onega poštenja, koje mu gre, tujega pa hvalijo in po siromaškem lomijo, pisati pa nijednega ne znajo, kajti v bedasto urejenih šolah se domačega niso v šoli učili, nemškega pa ne naučili. Meni se je ravno tako godilo. Naš stari školnik kvasil nam je le samo nemščino; nikdor ga ni razmel. Vsaki dan smo po večkrat čuli „cvajntal heraus“ in vsaki dan dve uri čitali smo „v gornje“ šoli tisti „cvajntal“. Jaz sem ga znal od početka do konca skoro vsega na pamet klopotati, razumel pa nisem čez 30 besed; in glavo stavim, da se je drugim tudi tako godilo. Za pet ran božjih! kaj to pomeni, v mladih letih po štiri, pet let časa zapraviti, kedar si otrok vse hitro in lahko zapomni, kar se mu v materinskem jeziku razloži, ker še nima nikakih drugih skrbij. Ko bi ne bili imeli na srečo slovenskega katekizma, od vseh, ki smo takrat v šolo hodili, nebi pozneje nijeden brati umel. To vam je hasek tujega jezika v ljudskih šolah! Nekoliko jih osebno poznam inče jako poštenih mož, ki bi si prav radi sami „Slov. Gosp.“ čitali, pa kaj da ga ne morejo; njihova deca njim ga čitajo in tolmačijo. To je sad one zveličavne kulture, za katerej naši „Kruci“ hrepenijo. Oh! koliko pisarije, koliko potov, koliko truda in prizadevanja stalo je pokojnega Slomškega, preden se njim je bilo posrečilo ono stransko bedastočo, glodanje tujščine, prestriči in bar nekoliko ur na podučevanje domačega jezika pridobiti! In zdaj, ko se naši poslanci v Gradcu in Beči, s pripomočjo onih Nemcev, ki vidijo, kam bi nas liberalci radi spravili, trudijo Slom-

škovo težko pridobitev podkrepiti in razširiti, zdaj še se najde med nami samimi takih nesrečnejev in čukov, ki Slomšekovim prizadetvam nasproti delajo s tem, da podpisujejo Mihaličeve prošnje, koje merijo na to, da se slovenščini vsa pravica opet vzame, in da se v šoli opet sami „cvajntali“ brbrajo in lopočejo, kakor pred 40 leti. (Konec prih.)

Iz Wierštajna. (Letina, občinske zadeve.) Letina se je tudi pri nas precej dobro obnesla; bolje kakor smo jeseni mislili. V vinogradih še zdaj tudi lepo kaže; nekoliko je smod vzal, ker je med časom, ko je grozd cvel, vedno deževalo. Tudi veselega pevca, čerička, smo letos že 16. jun. prvič čuli, kar ni navadno. Če nas toraj ljubi Bog pred kako drugo nesrečo obvaruje, upamo še veselo trgategv. 20. in 21. t. m. smo imeli pohleven dež, ki je v vsem mnogo koristil. Otava si je opomogla. Leto za letom je slabši, dolgo že vinogradi niso nič prav rodili, kar je najhuje zlo za hribovske Wierštance, ker od drugod nimajo denar dobiti. Travnikov je malo, da bi mogli mnogo živine rediti; žita komaj pride-lamo, kolikor doma potrebujemo. Letos so celó večji posestniki žito kupovali. Iz česa bode tedaj vbogi kmet denar jemal, da davke plača, katere pa še vedno večje delajo. Kmet se toži pri gosposki v taj je tolik davek, kajti reklo se je, da bodo bsto, prej zmanjšani, jaz pa še več plačujem. Pravi davki so zmajšani, a temu, da vedno več plačujemo so prvič krivi kmetje sami, ker ne pazijo pri volitvi, kdo da se voli, in večini za volitev ni mar; drugič župani, kateri le za svoj in tistih trehuh skrbijo, katerih potrebujejo. Za blagor cele občine pa jim je malo mar, ampak ji le mogoče veliko stroškov delajo, da so davki vedno večji, posebno v slabih letih. Tako se godi vsakej občini, kjer občinski pisar piše, kar njemu ljubo, kjer župan niti ne pisati ne brati ne razume, ter z eno besedo drugi gospodarijo.

(Konec prihodnjije.)

Iz Sevnice pri Savi. (Nemška šola — prošnja do državnega poslanca.) Nadloge, ktere tukajšnje kmete letos nadlegujejo, so že velikanske. Skrb za živež vsled od toče zelo oškodovanega polja greni kmetom vedno bolj in bolj veselo življenje, vrhu tega pa še upa ne smemo imeti, da bi se davki kaj znižali. K tej nevihti in nezgodi nas nadlegujejo še tujci s svojo hvalisano kulturo, kakor da bi mi Slovenci ne vedeli si pomagati do omike. Preustrojila, ali prezidala se je nekdanja brodnikova hiša pri Savi za nemško šolo; hiša je g. dr. Aussererjeva, kateri si je lansko leto naš grad kupil, ker pa tukajšnje ljudstvo slovenski govori, ter se on z nami sporazumeti ne more, ponudil je hišo nemškemu „Schulvereinu“ na Dunaji na razpolaganje za nemško šolo. Iz tega vendar vidimo kmetje, da nas Nemci le za sužnje imeti hočejo, da naš mili materni jezik le zaničujejo. Za božjo voljo, čemu ste

prišli Kavčič-Ausserer k nam razpertije delat? Kdo bo de pošiljal v Kavčič-Aussererjevo šolo svoje otroke? Mar je g. Kavčič pozabil, da je kmetom še v spominu, da se je od naše vere, tedaj tudi od nas ločil? Ali hoče še tudi naše otroke izneveriti? Nikdar se to ne sme zgoditi, čeravno obetajo otrokom brezplačno pisalno in drugo šolsko orodje deliti. Kaj je nam mar za vaše slabe novce od nemškega dunajskega društva? Sramota bila bi za vsakega, kdor bi pošiljal v tako bodi kaj šolo svoje otroke. Sicer še pa, kakor sem poizvedel v nedeljo, ta dva gospoda za to nemško šolo nijsta dobila od deželnega šolskega sveta dovoljenja pa kakor skušnje od drugod kažejo, jo bržej ko ne tudi dobila. Treba bo de toraj, da naš poslanec g. dr. Vošnjak reč sproži v državnem zboru. Nemir pa bo de do tiste dobe uže zasejan. — G. Aussererju pa kličemo: Idite med svoje brate, Nemce, tukaj pri Slovencih ste uže zdavnej pokazali, da niste naš, ker ste nam od g. Razesberga podarjeno znižano mostnino zopet zvekšati hoteli, kar pa nij šlo, G. Kavčič pa naj gre, kjer najde več brezvernikov. Od ministerstva so srednje slovenske šole že dovoljene in dotične šolske slovenske knjige se uže tiskajo. Tedaj bi imeli srednje šole slovenske, ljudske pa nemške. Kje imate vendar pamet?!

Iz Iljašovec. (Javna zahvala.) Dne 24. julija je zadela v Iljašoveh strašna nesreča; pogorelo je 9 hiš, nekatere izmed njih popolnoma. Na pomoč so nam prihiteli iz Ljutomera gasilna straža, iz Veržeja veliko tržanov, ki so zabranili daljšo razširjenje ognja. — Vsem, ki so pomagali braniti, posebno gasilnej straši Ljutomerski, vrlim Verženčem in drugim izrekam tukaj javno zahvalo.
Ivan Farkaš, župan.

Iz Stavensinjec. (Potrebno je slovenski pisati.) Pri nas je pošten mož; ker se je postaral, sklene jedno svojih lepih posestev dati svojej hčeri. Poda se toraj k notarju v gornjej Radgoni. Hoče izgovoriti si jedno njivo, in polek tudi vrati, kder zamore orač konje obrniti, pa glejte, kaj se je zgodilo! Ko pisac že na pol, se vé, da nemško napiše, zdaj bi se tudi vrati zapisati morale pa niti eden ne zna, kako se velijo vrati po nemško, od prvega pisaca do zadnjega. Oj strah, kaj bo de zdaj, bodo morebiti slovenski pisati začeli ali bo še mogel mož tako dolgo posestvo imeti, dokler te besedo ne ulovijo? Na hvalo pride penzonirani mož g. Hornauer. Ta jim pove, da zamorejo svoje nemškutarsko pisanje dovršiti. Glejte tedaj Slovenci, bi ne bilo dobro vse slovenski pisati? No, in na to morate siliti. Krivo pa je, ako kdo misli, da slovenski jezik ne velja v javnem življenji, v pisarnicah, v uradnih itd. Že za blage cesarice Marije Terezije rabil se je slovenski jezik, in člen 19. osnovnih državnih postav od 21. decembra 1867, št. 142 državnega zakonika se glasi: „Vsi narodi države so ravnopravni, in vsak narod ima nedotakljivo

pravico do varovanja svoje narodnosti in svojega jezika.“

Iz Žavca. (Toča.) Zadnjo nedeljo ob 4 popoldne zadela nas je huda nesreča. Grozovita nevihta pokončala je deloma naše nade. Toča pobila je skoraj vse poljske pridelke, kakor oves, turšico, ajdo, zelje, proso, posebno pa hmelj — to po celej savinjskej dolini jako razširjeno kupčijsko rastlino. Tudi burja, koja je hudo razsajala, pomnožila je škodo. Prevrгла je mnogo hmeljskih drogov, več kozolcev, križev, prelomila drevesa itd. Čudovito je to, da je toča nektera hmeljišča posebno poškodovala, nektera pa manj. Pouzročena škoda samo v našej okolici se ceni 15.000 gold.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar se je odpeljal v Ischl, kder ga obišče nemški cesar; cesarjevič mudi se s cesarjevičino v Erdelskem. — Meseca septembra začnejo regimente predstavljati domov: regiment Kuhn pride v Ljubljano, Maročić v Celovec, naš štev. 47. pa v Maribor; bataljoni lovski štev. 24, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, bodo razpuščeni, 19. bataljon pride v Zemun; artilerijo bočejo prestrojiti po nemško-pruskem obrazci. — Nemški liberalci se nadejajo, da bo de Bismark skoraj Avstrijo tiščal do Soluna in Carigrada ter da potem lahko pograbi Tirolsko Solnograško in (š) Česko, Moravsko, Koroško, Gorico, Štajersko, Kranjsko z Istrijo. Zato delajo s „Schulvereinom“ na vse kriplje iz Čehov in Slovencev novo pečene Nemce. Tem bolje imamo vsi cesarju zvesti Avstrijani, zlasti pa Slovenci zopet, kakor l. 1848 sveto dolžnost; ustavljati se tem veleizdajskim, črnim nakanam. — Mesto Braunau v gornjej Avstriji volilo je same konservativce v mestni zastop. Kakor zaradi tega jamrajo liberalni listi tudi, ker liberalni „Bauernverein“ nič ne opravijo. Temu se ni čuditi, ker vsak pameten kmet lahko sprevidi, da so liberalci kmetskemu stanu na vsak način največji škodljivci. Povsod so liberalci do sedaj kmeta slekli, s posestev zapodili in v najemnike, delavce in berače spremenili. Pri nas na Štajerskem je liberalni kapital v zadnjih 4 letih 2500 rodbin s posestev nagnal. — Grdo obnašajo se Italijani v Trstu, kder je cesarjev brat razstavo odprl; iz Benetek doposlani tiskani lističi zaukazujejo: ne zahajati v razstavo in jo motiti na vsak način: pač ni bilo prav, da je prejšnja vlada Italijane v Istriji in Trstu pestovala, Slovence pa zanemarjala. Na Italijane se ni zanesti, vselej pa na Slovence. — Več odličnih Rusinov bilo je obdolženih veleizdajstva pa so bili nekrivi spoznani v Levovu od samih poljskih porotnikov. Bodi to prvi korak do porazumljenja mej Poljaci in Rusini. — Iz Mošonjske županije na Ogerskem se je 2095 ljudij izselilo v Ameriko. V Domovaru blizu Pečuha so Magjari ubili 19 Hrvatov. —

Judom: Schwarz, Braun in Buxbaum je popričano, da so v Tisza-Eszlarji dne 1. aprila kristijanski Esteri Solomozni vrat prerezali v svojej shodnici. — Minister Kallay je došel v Sarajevo ter odstavil dosedajnega višjega civilnega opraviteljskega vodjo Stranskija. FZM. Appel pride bržčas za poveljnika v Bosnijo.

Vnanje države. Svet je prestrašen izvedel, da smo bili zelo blizu strahovite vojske. Francoski minister Freisinet je uže bil sklenol z Angleži vred posredovati ter 5000 mož poslati v Egipt, da varujejo Sueški kanal. Zahteval je od poslancev potrebnih denarjev. Toda poslanci so naenkrat mošnje zavezali, ministru pa dali nezaupnico, da je moral odstopiti. Prepričali so se namreč, da je vse homatije v jutrovih deželah zviti Bismark zanetil; to pa zato, da bi Francoze, Angleže, Egipčane itd. v vojsko zapel. Tako bi on v Evropi odduška in časa dobil z Avstrijo vred kresnotti po Rusih in Turkih ter svojo Nemčijo raztegnotti do Adrijanskega morja, do ogerske meje in globoko v Rusijo. Potem bi tudi Francoze še enkrat lahko poteptal. To so Francozi — sprevideli in ne pustijo vojske z doma. — Angleži so sedaj osamljeni in se pripravljajo na boj zoper Egipčane; prvo krdelo je uže na morji ter se pelja proti Aleksandriji. Arabi-paša pa je odstaviti dal vice-kralja in nabira 50.000 mož, 3 angleške oficirje ogleduhe zasačene pa takoj ubiti. — Turški sultan nabira tudi vojakov, da jih pošlje v Egipt ter je mogoče, da nastane angleško-turški boj. Mesto Smyrna je po ognji hudo zadeto, pogorelo je 600 hiš. — V Belgradu so razsarjeni Srbi Jude začeli napadati in izganjati. — Papež Leon XIII. so baje močno zboleli. — Nemška vlada zahteva, naj izgnana nadškofa Melchers (Köln) in Ledohovski (Poznanj) pastirovanje odložita; dokler papež ne privelijo, tega ne storita. Cesarjevič in general Moltke veliko potujeta po naših planinskih deželah. Pravoč je, da ima to politične, vojaške namere. — Holandija se boji za deželico in trdjava Luksenburg. Preveč bojda Bismarku v poželive oči bode. — Španjoli so nezadovoljni, da njihova beseda v svetovnih zadevah nič ne velja. Hočejo toraj vojsko pomnožiti in se tudi umešati v jutrovske in afriške homatije, zlasti gledé na Sueški kanal. Tudi Marokanska dežela jih mika, posebno ker jim blizu pod nosom leži.

Za poduk in kratek čas.

Naš domači regiment šte. 47.

IV. Viharno leto 1848 žugalo je razdijati Avstrijo. Narodi so se navolili večnega absolutizma (samovladstva), tudi pri nas, akopram so imeli dobrotlivega Ferdinanda I. za samovladarja. Vse je hrepnelo po svobodi! Žali Bog, da temu hrepenenju merodajni možje niso hoteli o pravem času ustrezati! To je zakrivilo umešavanje hu-

dobnih prekučuhov, ter porodilo grozno revolucijo. Nemci, Italijani in Magjari so se vzdignoli, Slovani pa večidel mirni in cesarskeji rodbini zvesti ostali, osobito Hrvati pod vodstvom neumrljivega bana Jelačića. Prav za prav rešila Avstrijo razpada je pa vrla, junaška naša vojska ali armada, posebno ona, ki je pod slavnim Radeckijem borila se na Italijanskem. No, in pri tej armadi bil je tudi naš slovenski regiment grof Kinsky šte. 47.

Okolo novega l. 1848 vrelo je uže močno po Francoskem in Italijanskem. Tukaj so zarotniki sklenoli Avstriji vzeti Lombardijo in Benečansko. Podpiral jih je na vso moč pijemonteški kralj Karol Albert.

Naenkrat prepovedó zarotniki ljudem kupovati avstrijske cigare in staviti v loterijo. Kdor je to storil, ta je bil strahovito tepen ali ubit. Z našimi oficirji, vojaki ni hotel nihče govoriti, nihče občevati. Ko pa meseca februarja Francozi našenejo kralja Filipa in proglasijo republiko, zbuje se je puntauje povsod. Grof Radecki je p d n en regimente pobrati in se pred kraljem A m o t om in razjarjeno italijansko druhaljo pom o t anoti nazaj pred Verono.

Našega regimenta 1. in 2. bataljon bil je nameščen v Benetkah v kosarni: „deglu Incurabili“, ko se dne 17. marcija vne grdoben punt. Vse je po konci. Poveljnik grof Zichy razpošlje vojakov. Ljudstvo pa jih psuje, suva, s kamenjem zadeva. Nad cerkvo sv. Marka zaplapola republikanska trobojnica. Kadet Janez Karlik jo vrže na tla in je za to v lajtnanta povišan. Stotnik Fürst pa pobriše druhal z bajoneti z velikega trga; korporal Jožef Žmavec okoljen od množice ne more s svojo kompanijo pri cerkvi sv. apostolov nikamor; korporal J. Pleteršek mu hiti s 24 možmi na pomoč in sedaj sprožijo razžaljeni vojaki puške v ljudi, 4 prekučuhi so mrtvi, 27 ranjenih, ostali jo popihajo na vse strani. Drugi den dojde novica o revoluciji na Dunaji in poveljnik dovoli puntarskim Benečanom mestno stražo — nacijsko gardo — in sedaj so bile Benetke za Avstrijo zgubljene. Dne 22. marcija začnejo Benečani izganjati cesarske uradnike, oberst Marinovič je ubit, vice-admiral Martini ulovljen; naš regiment razstresen v raznih trdnjavah po mestu, in povsod nadlegovan; italijanski bataljoni pa pristopijo na puntarsko stran. Kmalu proglasijo puntarji benečansko republiko.

V trdnjavici S. Spirito je shranjen smodnik ali strelivo. Korporal Franc Gornik, doma pri sv. Jakobu v Slov. goricah, in še nekaj vojakov, stoji na straži. Benečani zahtevajo, naj se uda. Gornik odreče in žuga smodnik užgati, če ga napadnejo. Vse pretnje, vsaka ponudba, vse je zastonj. Še piti in jesti mu prinašajo, ker se bojijo, da nebi smodnika res užgal in veliko škode in nesreče pouzročil.

Čez 2 dni pokažejo od poveljnika ukaz, da naj trdnjavico s smodnikom vred puntarjem izroči.

Sedaj vrne se ta junak s svojimi tovarši k regimentu v kosarno, občudovan od vseh. Bil je odlikovan s srebrno svetinjo ter s tovarši vred prejel od oficirjev 100 fl., on sam pa od mesta Brna 4 zlate. O njegovem junaštvu pisalo je se po vseh novinah. Mesec dni pozneje zaleze ga trešlika v Mantovi ter umerje 14. junija 1848 še le 25 let star.

Poveljnik se pogodi z Benečani tako, da zapusti s cesarskimi vojaki in uradniki mesto. Dne 29. marcija odpelja se naš regiment po morji v Trst. Malo je manjkalo še pa bi se bili vsi potopili v grozno viharnem morji.

Italijansko bilo je sedaj zgubljeno. Samo trdnjavi Mantova in Verona bile ste še v cesarskeji oblasti. Cesar ukaže toraj okolo Gorice zbirati rezervno vojsko, ki bi imela hitrej ko mogoče hiteti grofu Radeckiju v pomoč. In res, fzm. Nugent spravi 18.900 mož skupaj. Med temi je tudi naš regiment.

Dne 17. aprila začne prodirati nad Palmo in Videm (Udine). V slednje mesto je treba streljati in kmalu gori na večih krajih; sedaj se poda Videm; korporal Lešnik napadene z bajonetom in razžene, kanono zapleni in je pozneje odlikovan s srebrno svetinjo.

Dne 2. maja pridejo naši do Susegane ob vodi Pijavi pa ne morejo čez njo. Most je podren, a unkraj vode stoji sovražnik s kanonami. Sedem dni delajo naši šance ter nasajajo v nje kanono. Med tem prideta vrla moža korporal Martin Krajnc in Janez Firbas k regimentu nazaj, ki sta pisma nosila v Palmo sredi skoz sovražne upornike.

Dne 10. maja bilo je namenjeno streljati in most delati čez Pijavo. Toda unkraj je vse tiho. Nič se ne gane. Major Fürst vpraša, kdo hoče iti ogledovat na uno stran? Oglasijo se Slovenci: Jožef Vračun, Anton Filipič, Jožef Detiček in Janez Godlar. Na majhnem pontonu smuknejo čez Pijavo ter preiščejo okolico daleč na dolgo in široko. Nikder ne zadenejo na sovražnika. Pogumni Vračun dobi potem srebrno svetinjo in 3 zlate, tovaršev pa vsak po 2 zlate.

Sedaj prihne vsa vojska čez Pijavo ter namerava Treviso vzeti pa ni mogoče. Sovražnik prehudo strelja iz mesta. Pri tej priliki obležijo mrtvi Jožef Hriberšek, Andrej Korošec, Valentin Grabar, 28 mož pa je ranjenih. Srebrno svetinjo zaslužili so: Janez Koderič, Jurij Ogrizek, Anton Marusič, Jurij Bračko in Franc Černénšek. Hrabri kaplan Laurenčič pa je mrtve in ranjane v kljub močnemu streljanju z mesta srečno pobral in spravil na varno.

Zboleli grof Nugent prepusti poveljništvo grofu Thurnu in se vrne domov. Grof Thurn pa želi Radeckiju vso rezervno vojsko dovesti in zato pusti Treviso in Vicenco na strani ter biti proti Veroni. Sovražniki naše zaporedom nadlegujejo pa so vselej odpodeni. Dne 22. maja združi se

rezervna vojska z Radeckijevo in naš regiment pride 25. maja v staroslavno Verono.

Feldmaršal grof Radecki, 82letni starček, hoče sedaj udariti na pijemonteškega kralja, ki se je polastil uže Peschiere. Mahne toraj iz Verone proti Mantovi, da bi kralja zajel. Hrabro prodre uže do Gojte, ko dobi žalostni glas, da so puntarji na Dunaji cesarja pregnali. Opusti toraj vse prodiranje in se vrne hitro v Verono nazaj! (Dalje prihod.)

Smešnica 31. Neka žena je šla mimo šolskega poslopja, kder sta dva mlada dijaka skozi okno gledala. Vsa vesela reče domov prišedši svojemu moževi: svet je res „kunšten“. Danes sem videla v mestu človeške glave na prodaj, kajti bile so natakne v oknu. Brž ko dobim kaj denarjev, kupim tebi eno prav „fletno“ glavico, staro glavo pa bodeš nosil samo ob grdem vremenu. J. K.

Razne stvari.

(Deželni odbor) je za po toči oškodovanim v Sevniskem okraji daroval 1500 fl. in pogorelcem v Iljaševcih 200 fl.

(V pokoj) stopi učitelj g. Al. Ornik in nadučitelj g. Fr. Nendel.

(Vabilo.) V nedeljo, 13. avgusta 1882, ob 11. uri predpoldnem se podeli v šolskem poslopji g. Franc Divjaku, bivšemu županu, srebrni križec s krono slovesno h kateri svečanosti se vljudno vabi. Popoldan je veselica Mariborske čitalnice v Gertovem vrtu. Janez Gert, župan.

(Tržaško razstavo) je 1. avgusta odprl cesarjev brat, navojvoda Karol Ludvik.

(Ljubljanski Zvon) objavlja v 8. zvezku: Mlademu prijatelju, Lobanja, Kamneni hram, Malo življenje, Slovenci za Karola Velikega, Iz Preširnovoga življenja, Svetojvanski evangelij, Luterski ljudje, Narodov grob, Življenja cvet, Bajke in povestio Gorjancih, Zemeljski potresi, V obrambo (S. Gregorčič), Rokopis Jenkovih poezij, Slovenski glasnik, Uganjke. — List velja do novega leta 2 fl. 30 kr.

(Italijanska predrznost.) Telegraph donša žalostno novico, da je v Trstu, ko so dosluženi vojaki ali veterani cesarjevemu bratu se klanjali, nek lahon vrgel petardo, ki je razletela. Urednik lista „Triester Zeitung“ g. dr. Dorn in jeden fantič sta hudo ranjena.

(Toče vsipalo) je okoli Moškanjec na ptujskem polji, pa ni veliko škodovala.

(Železnico) iz Grobelna med Ponkvo in sv. Jurijem od južne železnice naprej nad Šmarije v Slatino in Podčetrtek želi okrajni zastop šmarijski ter je voljen 2000 fl. p položiti, več posestnikov pa bi zemljišča dalo zastonj ali proti malej plači.

(V Trbovljah) je naglo umrl posestnik Marko Žagar, ter menijo, da se je zastupil.

(Mrtvega našli) so rezervista Martina Oprežnika pri Kozjem. Pravijo, da ga je nekdo ustrelil.

(Tržaška razstava) je sedaj odprta, pa mnogo prostorov je še praznih. V 14. dneh utegnejo vsi polni biti. Voznina je precej znižana pa bode bržčas kmalu še boljše. Sploh pa slišimo, da je strašna dragoča in ciganstvo po krčmah, ravno tako, kakor je sprva bilo na Dunaji.

(Obsojeni so) v Celji bili: Alojs Lašič na 4 leta v težko ječo, ker ta je svojega tasta Florijana Uleša tako pretepel, da je umrl; Filip Letonja pa nekriv spoznan, ker je dokazal, da je se samo branil, ko je Urban Šentak bil ubit.

(Užgal) je nek. hudobnoč v Frauheimu bišo Štefan Krištofovo, da je pogorela.

(Prestavljani) so č. g.: P. Eustah Puntner kot župnik k sv. Trojici v Slov. gor.; P. Gelazij Rojko v Maribor; č. g. Martin Kolenko k sv. Martinu pod Wurmbergom; župnik slovenske fare v Mariboru so č. g. P. Kalist Herič.

(Zastrupiti) je hotela v Ptujih kuharica Mat. Lapornikova svoje dete pa so jo ugrabili in zaprli.

(G. Lang) bivši ravnatelj mariborske gimnazije šel je v pokoj in dobil naslov dvornega svetovalca.

(Dražbe) 7. avgusta Katra Rakuš v Gradišci 1204 fl., 8. avg. T. Mesarec v Jirsovcih 3400 fl. 8. avg. And. Očgerl v Hlapji 5645 fl. 11. avg. Paul Cvikel 1780 fl. Ferd. Pratner 380 fl. v Šoštanji, 12. avg. Alojz Weinger v Tragučevi 1640 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 29. julija 1881: 4, 11, 73, 64, 76.
Na Dunaji " " 11, 41, 14, 21, 45.
Prihodnje srečkanje: 12. avgusta 1882.

Štev. 7615.

Razglas.

C. k. okrajna sodnija v Mariboru lev. Dravskega obrežja naznanja: vsled zaprositbe Karla Weingerla po dr. Alek. Miklauci je dovoljena eksekutivna dražba Alojz Weingerlovega posestva, z zastavno pravico obloženega, sodnijski na 1640 fl. vcenjenega pod 97. in 122. kat. srenje Tragučeve in dalje še polovice posestva pod 96 v kat. srenji Tragučevi in na 1072 fl. vcenjene, ter je III. dražba razpisana na den 12. avgusta 1882 predpoldnem od 11—12. ure v sodnijskeji uradnici štev. 4. Dostavlja se, da se posestvi pri tej III. dražbi prodate tudi pod nastavljeno ceno. Pogoji dražbe, po katerih ima vsak dražbar preden kaj obeča, položiti 10% nadvaka dražbenskeji komisiji, dalje cenilni zapisniki in izpisek iz zemljiščnih knjig so v registraturi tukajšnje sodnije na ogled.

C. k. okrajna sodnija Maribor lev. Dr. obrež. dne 6. julija 1882.

C. kr. okrajni sodnik:
Gertscher.

Priporočilo.

Slavnemu občinstvu priporočam svojo prodajalnico z raznovrstnim pohištvom.

Dobijo se pri meni mize, omare, stoli itd., različna postelnina po zmerni ceni.

Uršula Lang

1—3 v Celji, gosposke ulice štev. 125.

Štev. 923.

Nadučiteljska in učiteljska služba.

Na trirazrednici pri sv. Vidu poleg Ptujja je izpraznjena nadučiteljska in na enorazrednici pri sv. Dubu v Halozah učiteljska služba, prva v IV., druga v III. plačilni vrsti in obe s prostim stanovanjem.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do 20. avgusta t. l. dotičnim krajnim šolskim svetom.

Okrajni šolski svet v Ptujih dne 18. julija 1882. 2—2

1—4 **Gasilnice**
vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prilične srenjam, mestom, trgom in jihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice
na kolesih, nosljah, v putah za vrte, Vodonosnike razne sostave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljevanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasilcem potrebno
priporočuje po najnižjej ceni proti 5letnemu poroštvu

ALBERT SAMASSA
c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja
v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v rokih. Podrobne cenilnice dopošilja brezplačno in franko